

ДО
ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ДОКЛАД

От адв. Ивайло Дерменджиев и адв. Ели Христова

ОТНОСНО: Участие в Пленарното заседание на ССВЕ на 10.12.2021г.

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

На 10.12.2021 г. се състоя онлайн Пленарното заседание на ССВЕ, което първоначално по програма трябваше да се проведе присъствено в Берлин. В заседанието участие взеха председателят на ВАДвС Ивайло Дерменджиев и членът на съвета Ели Христова. Тъй като по традиция пленарното заседание започва с кратки съобщения от представителите на всяка държава, то и сега България откри заседанието. Председателят Дерменджиев беше представен като новия ръководител на българската адвокатура и припомни, че очакваме през юни 2022 г. в София да се проведе два пъти отлаганото заседание на Постоянния комитет на ССВЕ.

Преди да се започне с работата по същество по традиция се слуша реч от специален гост – изтъкнат юрист от държавата домакин. Направи много силно впечатление, че този път като гост беше поканен не представител на Германия, а нашият много уважаван колега и доскорошен адвокат Йонко Грозев, сега съдия и председател на отделение в ЕСПЧ. Речта му беше посрещната с голям интерес.

По конкретните въпроси от дневния ред:

1. Беше избран като трети вице-президент г-н Тиери Уикърс от Франция, който събра повече гласове в сравнение с г-н Роман Завършек от Словения. Гласуването се провежда според принципа на двойното мнозинство – повече от половината от броя на държавите и повече от половината гласове. Всяка държава има различен брой гласове, който се определя от числеността на адвокатурата. България има 6 гласа. Мандатът на всички изборни длъжности е една календарна година. Този, който през 2022 г. е трети вице-президент, през 2023 г. ще е втори вице-президент и т.н. докато встъпи като президент. През 2022 г. ССВЕ ще се управлява от: Джеймс МакГил от Ирландия – председател, Панайотис Перакис от Гърция – първи вице-президент, Пиер Доминик Шуп от Швейцария – втори вице-президенти и Тиери Уикерс от Франция – трети вице-президент.

2. Продължи работата по приемане на изменения на Статута на ССВЕ, която цели прецизиране и осъвременяване на клаузите, както и облекчаване на процедурите по взимане на решения. По-важните предложения са: възможност за промяна на адреса на управление по решение на Постоянния комитет, а не

както досега – само от Пленарния състав; Промяна на целите на организацията – уточняване, че ССВЕ действа от името на членовете си като консултативно тяло на институциите на ЕС и Европейското икономическо пространство по всички въпроси от взаимен интерес, че действа като посредник между пълноправните си членове и институциите от ЕС и ЕИП, че действа като консултант и посредник между членовете на ССВЕ – пълноправни, присъединени, асоциирани или наблюдаващи, и Съвета на Европа и други международни организации; Промяна на текстовете за членствените права – уточняват се разликите между асоциирани членове /тези държави, които са в преговори за присъединяване към ЕС/ и присъединени членове /заради случая с Великобритания – държава, която вече не е член на ЕС и ЕИП/; уточняване на процедури, провеждани по електронен път; уточняване на процедури по гласуване; предложение за полово балансиране на президентството и комитетите и работните групи от 2023 г., от когато ще е задължително да има представен повече от един пол.

3. По предложение на делегацията на Великобритания беше създаден нов комитет към ССВЕ – по околната среда и климатичните промени. Първоначално през септември 2021 г. имаше такава неформална група, създадена по инициатива на президентството. Въпросите от компетентността на този комитет са: влиянието на околната среда и климатичните промени върху ССВЕ и членовете ѝ, като приемането на политики, свързани с климатичните промени, засягащи ССВЕ; асистиране на националните адвокатури по подобни въпроси, когато ги засягат; представителство от адвокати на клиенти съобразно закона и публичния интерес; защита от атаки на адвокати, които работят по такива дела на високо професионално ниво.

4. Новото правно състояние на делегацията на Великобритания изискваше уточняване на правата ѝ за участие в дейността на ССВЕ. Както посочихме по-горе, специално за Великобритания от ноември 2020 г. съществува фигурата на „присъединения“ член. Според статута на ССВЕ членовете на тяхната делегация могат да участват в представителството на ССВЕ само пред Съвета на Европа и то по въпроси, които не са от естеството на ЕС. По други теми, които не са изчерпателно посочени в статута, членовете на делегацията на Великобритания могат да представляват ССВЕ само пред органите и образуванията на ООН и международния съд. При вземане на решения на ССВЕ, могат да гласуват, но имат намален брой гласове /вече само 9/. Няма право на техен председател на комитет на ССВЕ, защото председателите представляват ССВЕ пред европейските институции. Поради естеството на комитетите по деонтологичия, достъп до правосъдие, човешки права, последици от ковид-19 и проследяване, се дава възможност на Великобритания да номинира свои заместник-председатели. Колегите от Великобритания могат да присъстват на всички заседания, но могат да участват само в заседанията на комитетите, в които е допуснато участието им или в дневния ред е предвидена точка по тяхна молба, но по отношение на гласуването – според това, дали въпросът е от естество ЕС или не.

5. Всяка година ССВЕ присъжда награда за опазване на човешките права. За 2021 г. наградата беше присъдена на адвокатите Лилия Власова, Максим Знак, Дмитри Лаевски и Леонид Судаленко от Беларус.

Целта на наградата е да се изтъкне работата на един или повече адвокати или адвокатски организации, които са демонстрирали изключителна отдаденост или жертвоготовност за опазване на фундаменталните ценности и са имали ярко професионално и лично поведение в областта на човешките права. Наградата за 2021 г. се присъжда на колегите от Беларус заради тяхната изключителна смелост, решителност и отдаденост при защитата на човешките права на техните клиенти и върховенството на правото в Беларус. ССВЕ посочва, че разширява обхвата на наградата и спрямо всички други беларуски адвокати, които се борят за правовата държава и за опазване на основните ценности на адвокатската професия, рискувайки собствената си свобода и правото да практикуват професията.

Лилия Власова е арестувана на 31 август 2020 г. заради присъединяването ѝ към Belarusian Coordination Council, които целят демократичен преход на властта след управлението на президента Лукашенко. Не е освободена и до днес.

Максим Знак е бил адвокат по политически чувствителни дела като представител на Виктор Бабарика, недопуснат като кандидат за президент на Беларус и политически затворник, и на Светлана Тихановская, кандидат за президент. На 9 септември 2020 г. е задържан по обвинение, че цели дестабилизиране на социално-политическата и икономическата ситуация в страната и че е нанесъл вреда на националната сигурност. На 6 септември 2021 г. е осъден на 10 години затвор за „призови за дейност срещу националната сигурност“ и за „създаване и управление на екстремистка формация“.

Дмитри Лаевски е една от най-ярките фигури в беларуското правно общество. През 2012 г. е принуден да преустанови адвокатската си практика заради защитата на Алес Бялацки. На 9 юли 2021 г. е изключен от адвокатурата след две дисциплинарни дела – едното заради коментар във Фейсбук за изменения на Закона за адвокатската професия, а другото заради пледоарията си в защита на клиента си Виктор Бабарика, където намекнал, че призналите се за виновни съпроцесници на Бабарика са невинни.

Леонид Судаленко е арестуван от 18 януари 2021 г. с обвинение за „организиране, финансиране, обучение и приготвяне към действия, грубо нарушаващи обществения ред“, а като доказателства срещу него са използвани делата му в защита на човешките права, особено изявленията му онлайн.

6. След продължила няколко години работа по създаване на Модел на Кодекс за поведение на европейските адвокати Пленарното заседание прие преамбюла на документа. Останалите текстове са приемани поотделно и са били предоставяни като информация на ВАДВС – за независимостта (приет на 19.05.2017 г.), за конфликта на интереси (приет на 02.12.2016 г.), за конфиденциалността (приет на 08.10.2021 г.), за отношенията с клиентите (приет на 27.11.2020 г.), за възнаграждението (приет на 08.10.2021 г.) и за отношенията

между адвокатите (приет на 21.05.2021 г.) След като бъде прецизно преведен, кодексът ще бъде докладван на ВАДвС за обсъждане и приемане.

В преамбюла се казва, че Моделът на Кодекс за поведение на европейските адвокати е третата част от набора от документи, които ССВЕ е приел за постигане на целите си, свързани с деонтологията. Първите два документа са Хартата на основните принципи на европейската адвокатска професия и Етичният кодекс на европейските адвокати.

7. ССВЕ прие документ за позиция по отношение на пакета от мерки на ЕК срещу изпирането на пари – 2021 г. както и конкретни предложения за изменения на предложените от Европейската комисия документи.

ССВЕ заявява, че подкрепя предложеният пакет от мерки срещу изпирането на пари, но че се противопоставя енергично срещу някои от тях. ССВЕ се опасява, че новите разпоредби за надзор от националните власти и наднационалния европейски орган ще ерозират независимостта на адвокатите и адвокатурите от правителствата и другите държавни органи. Трябва да се осъзнае, че рискът за правния сектор е много голям и трябва на всяка цена да се опази принципът за професионалната тайна. ССВЕ настоява да се създадат специални правила за ролята на адвокатската професия, че е погрешен подхода адвокатите да бъдат третирани като „други участници в нефинансовия сектор“, че трябва да се създадат специални гаранции за независимостта на адвокатите, че не може да се допуска пряка или косвена намеса на държавите или на европейския надзорен орган в независимостта на адвокатите, че адвокатската професия не може да бъде обвързана от решенията на националните или европейския надзорен орган, а ако има някакви изключения – да се предвидят законови гаранции, да се добавят важни легални дефиниции, като описанието, целта и прилагането на „установяването на правната позиция“ (ascertaining the legal position).

8. През юни 2021 г. започна работа Офиса на Европейския прокурор (ОЕП) като тази служба е приела няколко правилника, ръководни насоки и работни документа, които съставляват основа за работата ѝ. ССВЕ одобри нарочно изявление относно въпроси, свързани със защитата и процесуалните права в процедурите, провеждани от новата служба. Отчита се, че е налице прозрачност, тъй като документите са публикувани на сайта на ОЕП, където също е видно и кои са делегираните прокурори, но има обезпокоителни въпроси, като:

- Липсват специфични регулации за защитата и процесуалните права;
- От сега е видно, че ще има проблеми с достъпа до досиетата;
- Съществуващата възможност ОЕП да реши в коя юрисдикция да разследва или обвини /т.е. да прехвърли делото на европейски делегиран прокурор в друга държава от ЕС с мотива „ако такова решение е от съществен интерес на правосъдието“ – чл. 26, ал. 4 и 5 от регламента/. Проблемът става още по-опасен, т.к. регламентът не предвижда изрично нито правото на обвинения да бъде изслушан преди промяната на юрисдикцията, нито правото му да поиска промяна на юрисдикцията.

ССВЕ кани ОЕП да вземе отношение по повдигнатите въпроси и да даде конкретно разрешение.

9. ССВЕ прие принципна позиция относно злоупотребата със съдебни производства срещу журналисти и правозащитници – Strategic lawsuits against public participation (SLAPP). В нея е посочено, че през декември 2020 г. Европейската комисия е приела Европейски демократичен план за действие с мерки за подкрепа на свободните и независими медии, а през ноември 2021 г. е приета Резолюция на ЕП за засилване на демокрацията и медийната свобода и плурализъм в ЕС. SLAPP е относително нова форма на тормоз, която се използва от влиятелни лица, компании и държавни органи срещу хора и медии, въввлечени в защитата на обществения интерес, с цел да бъдат злепоставени и в крайна сметка обезсърчени чрез налагане на големи глоби или проточване на съдебните дела. След проведена анкета сред членовете си ССВЕ предлага на Европейския парламент следното мнение: „Когато се коментира възможността за законодателни мерки на ниво ЕС, трябва да се наблегне на нуждата от сериозна оценка и анализ на вече съществуващите национални регулации и мерки преди да се въведат такива на европейско ниво. Това е необходимо, за да се осигури спазването на принципите на субсидиарност и пропорционалност и да не се навреди на принципа за независимост на правосъдието.“. Трябва да се балансира между свободата на мнение и свободата на медиите от една страна и задължението да се казва истината и правата на личността от друга. И SLAPP, и фалшивите новини са злоупотреба. ССВЕ е обезпокоен, че няма легална дефиниция на SLAPP и предлага такава. Конкретно по мерките ССВЕ предлага: процесуални мерки – тежестта на доказване да е върху ищеца, същият да е заплатил предварително съдебните такси, допустимостта на иска да се преценява в началото на процеса, да не се допуска прекомерна финансова тежест за загубилия процеса ответник, да се въведе възможност за насрещен иск и т.н. Като материално правна мярка се предлага въвеждането на глоба за ищеца, ако се окаже, че твърденията му са фалшиви и че ищецът не е могъл да не знае това при предявяването на иска. Като допълнителна мярка ССВЕ вижда възможност за създаване на фондове, достъпни за лица, жертва на SLAPP.

10. На 24 ноември 2021 г. Комитетът на министрите на Съвета на Европа прие програмата и бюджета за 2022-2025, откъдето е видно, че ще функционира нов експертен комитет по защита на адвокатите (CJ-AV). Неговата задача ще бъде да изготви правен инструмент (Европейската конвенция за адвокатската професия - ЕКАП), насочен към засилване на защитата на адвокатската професия. Ще бъде въведен набор от минимални стандарти, свързани с правото на адвоката свободно да упражнява своите професионални дейности и опазването на принципите на професията. В състава на експертния комитет по защита на адвокатите (CJ-AV) ще влязат 15 експерти, както и други представители на наблюдатели, които ще могат да присъстват на срещите на експертната група. Номинациите ще се правят през януари, а работата ще започне през пролетта. ССВЕ призовава членовете си, които знаят, че

националните им власти подкрепят създаването на ЕКАП, да се свържат с националните си власти и да ги убеждават в това да назначат експерт, за предпочитане адвокат, в експертната група. Ако основният експерт, който бъде назначен, не е адвокат, да уведомят властите за възможността да назначат втори експерт без право на глас и да ги убедят в това, че вторият експерт следва да е професионален адвокат, като се предвиди възможност разноските за втория експерт да бъдат поети от адвокатския съвет.

11. Относно дигитализацията на правосъдните системи в ЕС и международното правно сътрудничество се отчете, че на 1 декември 2021 г. ЕК е публикувала няколко инициативи за модернизация на правосъдното сътрудничество чрез дигитализация на правосъдните системи на държавите и по-специално по делата срещу тероризма.

Относно международното сътрудничество ЕК е представила предложение за дигитализация на съдебното сътрудничество и достъпа до правосъдие по международни граждански, търговски и наказателни дела, изразяващо се в следното:

- Първа глава – общи разпоредби и дефиниции за електронната комуникация по тези дела, използването на електронни доверителни услуги, правна стойност на електронни документи, използването на видеоконферентна връзка и други дистанционни технологии за провеждане на съдебните заседания.

- Втора глава – комуникация между компетентните власти

- Трета глава – комуникация между ФЛ и ЮЛ и компетентните власти по граждански и търговски дела

- Четвърта глава – Заседания чрез видеоконференция или друга технология за дистанционно провеждане

- Пета глава – доверителни услуги, правен ефект на електронните документи и електронното плащане на разноски

- Шеста глава – процесуални правила и конфиденциалност

- Седма глава – изменения в правни актове в областта на сътрудничеството по граждански и търговски дела

- Осма глава – изменения в правни актове в областта на сътрудничеството по наказателни дела

- Девета глава – финални разпоредби

Освен това ЕК прави предложение за приемане на директива за изменение на Директива 2003/8/ЕК и Директива 2014/41/ЕС и предложение за приемане на регламент за изменение на Регламент ЕС 2018/1727 за дигитален обмен на информация по дела за тероризъм.

12. ССВЕ даде отговор на четвъртата версия на насоките за Judicial time management на Европейската комисия за ефективност на правосъдието (CEPEJ), раздел III – Насоки за адвокати.

В отговора се припомнят коментарите на ССВЕ, направени още през 2019 г. и се настоява за отстраняване на неясноти в насоките, водещи до правна несигурност и ограничаване на достъпа до правосъдие.

13. ССВЕ в сътрудничество с European Lawyers Foundation издаде доклад за възможностите и препятствията при използване на процесуални средства на национален език – Opportunities and barriers in the use of natural language processing tools in sme law practices, който ще бъде предоставен на комисията по въпросите за електронното правосъдие и ЕАР за преценка за използването му от ВАДвС.

Изготвили доклада:

Д-р Ивайло Дерменджиев

Адвокат Ели Христова